

DA

DA

DA

FÆLLES PRINCIPPER FOR EN ØKONOMISK VURDERING AF STATSSTØTTES FORENELIGHED EFTER ARTIKEL 87, STK. 3

1. INDLEDNING

1. Statsstøttekontrol er et væsentligt led i konkurrencepolitikken og nødvendig for at sikre effektiv konkurrence og fri handel inden for det indre marked.
2. Traktatens bestemmelser om statsstøtte tager i betragtning, at medlemsstaterne, når de yder statsstøtte, ønsker at fremme den økonomiske eller sociale udvikling på deres område. Det kan de gøre ved at tiltrække udenlandske direkte investeringer. Virksomheders beslutninger om at etablere sig, investere, udvide eller blot bevare en produktion på et bestemt sted giver normalt værtslandet mærkbare fordele. De kan skabe eller fastholde beskæftigelse og sikre et højere skatteprovenu eller økonomisk vækst. Statsstøtte ydet af medlemsstaterne kan også påvirke handlen med varer og tjenester i Den Europæiske Union (EU), da støttemodtagerne kan få konkurrencemæssige fordele i forhold til virksomheder i andre lande. De kan derfor sætte deres priser ned, udvide produktionen eller øge investeringerne (herunder F&U-aktiviteterne).
3. EF-traktaten tager dog også i betragtning, at medlemsstaterne, når de overvejer statsstøtteforanstaltninger, ofte undlader at tage hensyn til eventuelle negative afsmittende virkninger i andre lande. Medlemsstaterne kan være fristet til at bruge statsstøtte strategisk til at fremme nationale økonomiske interesser og udvikle aktiviteter på deres område, hvilket kan underminere det indre marked og være i modstrid med den fælles europæiske interesse. Hvis statsstøtte flytter lignende aktiviteter til andre steder, kan det være til skade for andre medlemsstater, navnlig de mindst velstående. Statsstøtte til nationale virksomheder mindsker også indkomsterne for udenlandske konkurrenter, idet de mister indtjening og markedsandele og derfor kan beslutte at reducere arbejdsstyrken og investeringerne (herunder F&U-udgifter). Endelig kan støtte med sådanne tværnationale virkninger fremkalde reaktioner i andre medlemsstater. Et sådant tilskudskapløb kan føre til overdrevne støttebeløb, som skatteyderne skal betale, og kan være til alvorlig skade for det indre marked.
4. EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastlægger således det princip, at statsstøtte, som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene, er forbudt i det omfang, støtten påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne¹. Statsstøtte, der bidrager til velafgrænsede mål af fælles europæisk interesse uden på urimelig vis at fordreje konkurrencevilkårene mellem virksomheder og samhandelen mellem medlemsstaterne, kan derimod betragtes som forenelig med fællesmarkedet. EF-traktatens artikel 87, stk. 3, giver derfor mulighed for undtagelser fra det generelle

---

¹ Endvidere kan støtte, der ydes af EU's medlemsstater, også falde ind under internationale aftaler, som f.eks. WTO's subsidieaftale.

forbud mod statsstøtte for at nå mål af fælles interesse². Derfor skal foreneligheden af foranstaltninger, der er omfattet af artikel 87, stk. 1, vurderes af Europa-Kommissionen efter artikel 87, stk. 3. Inden for rammerne af sit mandat vurderer Kommissionen en lang række støtteforanstaltninger, som medlemsstaterne indfører med henblik på fælles mål om økonomisk og social udvikling. Denne vurdering bør baseres på sunde økonomiske principper. I handlingsplanen på statsstøtteområdet³ fastslog Kommissionen derfor, at den ville styrke den økonomiske indfaldsvinkel til denne vurdering af foreneligheden. Det grundlæggende element i en mere avanceret økonomisk tilgang er afvejningstesten.

5. Formålet med dette dokument er at uddybe og afklare den metode, der bruges ved Kommissionens vurdering ifølge afvejningstesten⁴. Denne afvejningstest er allerede et led i Kommissionens bedste praksis og blev fremlagt mindre detaljeret i handlingsplanen på statsstøtteområdet. De generelle analytiske principper for afvejningstesten - tilpasset den specifikke kontekst – indgår også i en række retningslinjer for bestemte støttekategorier (f.eks. støtte inden for F&U&I⁵, risikokapital⁶, miljøstøtte⁷) og er blevet anvendt i flere af Kommissionens beslutninger, både inden for og uden for disse retningslinjers anvendelsesområde.
6. Hvis en given støtteforanstaltning på grund af sit formål falder inden for anvendelsesområdet for eksisterende retningslinjer og derfor skal anmeldes ifølge disse retningslinjer, vil kun de vurderingskriterier (f.eks. støtteintensiteter, kriterier for støtteberettigelse), der er formuleret i disse retningslinjer, finde anvendelse.
7. Dette dokument erstatter derfor ingen af de eksisterende retningslinjer, selv om det benytter eksempler på områder, der er omfattet af sådanne retningslinjer, for at illustrere visse punkter. Foranstaltninger, der er omfattet af særlige retningslinjer, men ikke opfylder alle betingelserne (f.eks. fordi de overstiger de tilladte støtteintensiteter eller ikke opfylder alle kriterierne for støtteberettigelse), vil blive erklæret uforenelige, og Kommissionen vil ikke foretage en fornyet vurdering på grundlag af dette dokument⁸. Den metode, der præsenteres i dette dokument, kan også være relevant for støtteforanstaltninger, der klart falder uden for alle retningslinjer eller gruppefritagelser. Dette dokument berører imidlertid ikke Kommissionens vurdering af, hvordan visse parametre i en given sag skal vægtes, navnlig en given støttes effektivitet og relevans for den fælles interesse og støttens fordrejende virkninger for konkurrencen mellem virksomhederne og samhandelen mellem medlemsstaterne. Endvidere vil detaljeringsgraden i Kommissionens vurdering blive tilpasset de specifikke omstændigheder i den konkrete sag.

---

² Endvidere henvises til artikel 87, stk. 2, bl.a. vedrørende støtte af social karakter eller støtte, hvis formål er at råde bod på skader, der er forårsaget af naturkatastrofer.

³ Se punkt 22 i handlingsplanen på statsstøtteområdet, KOM(2005) endelig af 7.6.2005.

⁴ Dette [dokument] dækker ikke spørgsmålet om, hvorvidt en foranstaltning udgør statsstøtte eller ej ifølge EF-traktatens artikel 87, stk. 1. For en fortolkning af begreberne i artikel 87, stk. 1, henvises til EF-Domstolens retspraksis, f.eks. i sag C-87/98, Den Franske Republik mod Ladbroke Racing Ltd og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, Sml. 2000 I, s. 3271 eller sag T-67/94, Ladbroke Racing Ltd. mod Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, Sml. 1998 II, s. 1.

⁵ EUT C 45 af 17.2.1996, s. 5.

⁶ EUT C 194 af 18.8.2006, s. 2.

⁷ EUT C 82 af 1.4.2008, s. 1.

⁸ Det gælder navnlig regional investeringsstøtte uden for de områder, der fremgår af godkendte regionalstøttekort.

8. Hvis en medlemsstat anmelder støtte til et individuelt projekt og en individuel støttemodtager, vil Kommissionen i sin analyse fokusere på den specifikke støttes forventede virkning. Hvis en medlemsstat ønsker at indføre en støtteordning, der kan gavne en række virksomheder, koncentrerer analysen om de tilfælde, der typisk vil blive dækket af ordningen, samt om de tilfælde, der udgør de værste tænkelige situationer, i det omfang de vil kunne medføre betydelig konkurrenceforvridning, f.eks. fordi der er tale om store støttebeløb og/eller store støtteintensiteter.

2. METODE TIL ANALYSE AF FORENELIGHED: AFVEJNINGSTESTEN

9. Vurderingen af en statsstøttes forenelighed med fællesmarkedet går grundlæggende set ud på at afveje støttens negative virkninger for samhandlen og konkurrencen i fællesmarkedet med dens positive virkninger, hvad angår dens bidrag til velafgrænsede mål af fælles interesse⁹. Afvejningen af disse virkninger tager højde for støttens virkning for den sociale velfærd i EU. I den henseende har Kommissionen udarbejdet en test, der består af følgende spørgsmål:

1. Har støtteforanstaltningen et velafgrænset mål af fælles interesse?
2. Er støtten velegnet til at virkeliggøre målet af fælles interesse, dvs. korrigerer den påtænkte støtte markedssvigtet, eller opfylder den et andet mål?
  - i. Er støtten et velegnet instrument til at nå det opstillede mål?
  - ii. Har støtten en tilskyndelsesvirkning, dvs. ændrer den støttemodtagerens adfærd?
  - iii. Står støtteforanstaltningen i et rimeligt forhold til problemet, dvs. kunne man opnå samme adfærdsændring med mindre støtte?
3. Er konkurrenceforvridningen og påvirkningen af samhandelen så begrænset, at den overordnede afvejning er positiv?

10. Økonomiske værktøjer kan være nyttige til at besvare disse spørgsmål og sikre, at statsstøtte er nødvendig og proportionel. De første to spørgsmål vedrører en støtteforanstaltnings positive virkninger, mens det tredje spørgsmål vedrører dens negative virkninger for konkurrence og handel og sammenligner støttens positive og negative virkninger.

11. En afvejningstest kræver naturligvis fælles rammer for at evaluere og sammenligne de forskellige elementer, der vægtes. Sådanne rammer udgøres af analysen af den virkning, statsstøtte har for velfærden for alle aktører, navnlig velfærden for støttemodtageren, konkurrenter, forbrugere, men også for inputleverandører (f.eks. arbejdskraft). De væsentligste virkninger, statsstøtte formodes at få for aktørernes velfærd, er resumeret i boks 1.

---

⁹ I mellemtiden er afvejningstesten blevet anvendt i en række tilfælde. Se listen med eksempler i bilag I.

12. Hvad angår det første spørgsmål, giver EF-traktaten kun mulighed for visse undtagelser fra det generelle forbud mod statsstøtte. Det er derfor nødvendigt først at vurdere, om målet med støtten faktisk er et mål af fælles interesse, og om dette mål er acceptabelt. Hvis man anvender begreber fra den økonomiske teori, kan spørgsmålet om, hvorvidt en foranstaltning bidrager til et mål af fælles interesse, forstås enten som foranstaltningens bidrag til den samlede velfærd og effektivitet (giver statsstøtten mulighed for at afhjælpe et markedssvigt) eller ud fra foranstaltningens sociale retfærdighed (dvs. hvordan fordeles velfærden). Alle mål af fælles interesse kan således beskrives som mål, der bidrager til effektivitet og/eller social retfærdighed. Som nævnt nedenfor analyseres bidrag til effektivitet inden for rammerne af markedssvigt.
13. Det næste skridt er derefter at vurdere, om støtten er udformet korrekt til at nå det velafgrænsede mål af fælles interesse. Mere præcist kan det siges, at selv om en given statsstøtteforanstaltning tager sigte på et velafgrænset mål, er denne foranstaltning ikke nødvendigvis et egnet instrument. Det er tilfældet, hvis statsstøtten ikke opfylder det ønskede mål, eller hvis andre mindre konkurrenceforvridende instrumenter giver mulighed for at opnå de samme resultater. Endvidere skal støtten faktisk anspore modtageren til at ændre adfærd på en sådan måde, at målet kan nås. Denne betingelse er ikke opfyldt i de tilfælde, hvor støtten ikke er nødvendig, fordi støttemodtageren også ville nå målet uden støtte. Endelig må støttebeløbet ikke overstige det beløb, der er nødvendigt for at nå målet.
14. Det sidste spørgsmål vedrører de negative virkninger af statsstøtte. Selv om en støtteforanstaltning er udformet med henblik på at opfylde et mål af fælles interesse, kan støtte, der ydes til en bestemt virksomhed eller økonomisk sektor, føre til en uacceptabel forvridning af konkurrencen og samhandlen mellem medlemsstaterne.
15. I den samlede afvejning er det ikke blot nødvendigt at fastslå støttens virkninger for producenter og forbrugere i medlemsstaterne, men også at vurdere disse virkninger omfang og foretage en efterfølgende sammenligning. Det betyder f.eks., at negative virkninger af et betydeligt omfang skal opvejes af tilsvarende positive virkninger af et betydeligt omfang.
16. Omvendt gælder det, at hvis konkurrenceforvridningen er begrænset, kan de positive virkninger være tilsvarende færre. I de tilfælde vil Kommissionen normalt foretage en mindre detaljeret afvejningstest. Herudover vil statsstøtte, der falder ind under EF-traktatens artikel 87, stk. 1, og som ikke har positive virkninger, være forbudt i henhold til denne artikel, uden at det er nødvendigt at foretage en vurdering af omfanget af de negative virkninger.
17. For at vurdere støttens virkning skal Kommissionen opstille et kontrafaktisk scenario, som den konkrete støttesituation kan sammenlignes med. Det spørgsmål, der skal stilles i den sammenhæng, er, hvordan situationen ville se ud, hvis der ikke blev ydet støtte.

Boks 1. Spørging af støttens virkning

Støtte ændrer de incitamenter og de betingelser, som støttemodtageren arbejder under, og påvirker derved dennes adfærd. Dette vil følgelig påvirke konkurrenter, forbrugere og andre aktører. Det er nyttigt at beskrive støttens virkninger for modtagerens adfærd for også at

fastslå dens virkninger for andre aktører. Hovedspørgsmålene er, hvor store omkostninger støtten kompenserer, og i hvilket omfang de er "irreversible".

Støtte, der dækker faste (og irreversible¹⁰) omkostninger (som f.eks. investeringer i nye anlæg og nyt udstyr), vil typisk påvirke virksomhedernes forretningsbeslutninger.

Nogle eksempler på virkningerne heraf er følgende¹¹:

Markedsadgang: støtten kan bruges til at dække omkostningerne ved markedsadgang og føre til investeringer i yderligere eller alternativ produktion (eller bruges til at forhindre en udtræden af markedet, der ellers ville finde sted). De støttemodtagende virksomheders konkurrenter kan miste markedsandele og dermed indtjening. De kan reagere ved at begrænse deres egne investeringsplaner. Hvis en sådan markedsadgang fører til en forøgelse af den samlede produktion og konkurrence, kan det på kort sigt være en fordel for forbrugerne. Men støtte til at subsidiere markedsadgang vil normalt få negative følger for de virksomheder, der allerede er aktive på markedet, da de står over for en ny konkurrent. At foregribe risikoen for en senere subsidieret markedsadgang kan få negativ indvirkning på private incitamentet til at investere. Disse negative virkninger vil være større, hvis mere effektive konkurrenter som følge deraf tvinges ud af markedet.

Endvidere kan støtten betyde, at aktiviteter eller investeringer **flyttes** fra en region til en anden (således at der ikke opstår ekstra kapacitet). Det kan ske ved flytning af fabrikker, der ville være blevet etableret andetsteds i fravær af støtte eller aktiviteter, eller simpelthen ved øget økonomisk aktivitet i det støttede område på bekostning af andre områder. Den regionale udvikling kan blive styrket i støttemodtagerens område, men samtidig kan støtten få negative virkninger i det område, hvor investeringen trækkes tilbage.

Udtræden af markedet: støtten kan bruges til at dække omkostninger ved at udtræde af markedet og medføre salg af aktiver og aktiviteter (f.eks. omstrukturering). I det tilfælde vil konkurrenter udnytte og eventuelt udvide deres egen kapacitet. Støtte kan øge effektiviteten, hvis den udtrædende virksomheds aktiver forvaltes bedre af de nye ejere, og produktionen sikres af mere effektive virksomheder. Omvendt kan støtte forhindre udtræden af markedet.

Forskning og udvikling: støtten kan gøre det muligt at komme videre med visse investeringer og projekter, som omvendt ville være urentable eller for risikofyldte for private investorer alene. Hvis sådanne projekter eller investeringer har positive afsmittende virkninger, kan de gavne forbrugere, støttemodtagere og konkurrenter¹². Hvis en sådan støtte imidlertid fortrænger private investeringer hos støttemodtagerens konkurrenter, kan de samlede investeringer blive reduceret.

---

¹⁰ Irreversible (uigenkaldelige) omkostninger påvirker virksomhedernes beslutninger ex ante, men når først de er påløbet, er de ikke af betydning for rationelle aktørers beslutninger. Støtte, der dækker irreversible omkostninger, er derfor potentielt mindre konkurrencefordrejende. Derimod skaber variable omkostninger incitamentet for beslutningstagningen, og støtte, der tager sigte på at dække sådanne omkostninger, er potentielt den mest konkurrencefordrejende type. Det er imidlertid ikke altid muligt at adskille variable og faste/irreversible omkostninger. Bl.a. kan investeringer i mere effektive faciliteter varigt ændre de variable omkostninger, der er forbundet med yderligere produktion.

¹¹ Listen er ikke udtømmende.

¹² Hvis konkurrenterne imidlertid kun kan få adgang til resultatet af støttede forsknings- og udviklingsaktiviteter ved at betale et betydeligt gebyr til den støttemodtagende virksomhed, kan de komme til at stå dårligere i konkurrencen end sidstnævnte og få deres markedsandel og indtjening reduceret.

Støtte til at lette de variable omkostninger påvirker typisk virksomhedernes beslutninger om grænseproduktion og prisfastsættelse (på et givet fast omkostningsniveau). En sådan støtte kan påvirke konkurrencen på forskellige måder, f.eks.¹³:

Stigende produktion og prisfald: støtten kan give støttemodtageren mulighed for at sænke prisen og øge salget¹⁴. Den støttemodtagende virksomheds konkurrenter kan tabe markedsandele og få lavere indtjening og vil måske reducere deres produktion og tilpasse deres egne investeringsplaner. Virkningen vil normalt gavne forbrugere af de støttede varer (lavere priser, i hvert fald på kort sigt) og støttemodtageren (højere indtjening) på bekostning af konkurrenterne. Den øgede tildeling af ressourcer til de støttede varer må forventes at få negative virkninger for de markeder, hvor ressourcerne ellers ville være blevet brugt.

Stigning og/eller ændring i **køb af input**: støtten kan føre til lavere omkostninger for visse former for input (f.eks. uddannelse, mere miljøvenlige materialer). Støtten kan ændre produktionsprocessen: der anvendes andre materialer, anden arbejdskraft eller andet input (f.eks. beskæftigelse af flere handicappede arbejdstagere, mindre forurenende produktion). Denne virkning må forventes at være gavnlig for støttemodtageren og deltagerne på inputmarkedet, men kan være til skade for leverandørerne af konkurrerende input. Konkurrenterne kan lide skade, i det omfang støtten ændrer støttemodtagerens produktion eller dennes mulighed for at tiltrække investeringer. Den nye produktionsproces kan være gavnlig for den samlede velfærd, hvis den skaber positiv afsmitning (f.eks. mindre forurening, mere viden), der opvejer den negative virkning for støttemodtagerens konkurrenter.

3. HAR STØTTEFORANSTALTNINGEN ET MÅL AF FÆLLES INTERESSE?

18. Kommissionen kan godkende statsstøtte, hvis den bidrager til at nå et eller flere af de mål af fælles interesse, der er fastlagt i EF-traktatens artikel 87, stk. 3. Hvorvidt en foranstaltning bidrager til et mål af fælles interesse, afgøres enten af foranstaltningens bidrag til effektivitet eller af foranstaltningens sociale retfærdighed. Medlemsstater, som ønsker at yde statsstøtte, bør derfor definere det mål, de forfølger, og bl.a. forklare, om målet mest tager sigte på at øge markedseffektiviteten eller takle sociale retfærdighedsproblemer. Nogle mål kan vedrøre både social retfærdighed og effektivitetsproblemer¹⁵.

3.1. Effektivitetsmål

19. Hvis det modsatte ikke er bevist i en konkret sag, vil Kommissionen gå ud fra, at markedet sikrer en effektiv ressourceallokering i økonomien. Der kan imidlertid være

---

¹³ Listen er ikke udtømmende. Bl.a. kan driftsstøtte også lette ind- og udtræden af markedet, ændring af beliggenhed og forskning og udvikling.

¹⁴ Støtte til at øge kapaciteten vil også have en vis virkning, selv om kapacitetsstigningen sker ved en fast omkostning. Som følge af øget kapacitet kan støttemodtageren øge sin produktion i forhold til det tidligere kapacitetsniveau med normale marginale omkostninger.

¹⁵ At fremme kultur kan f.eks. tage sigte på social retfærdighed, når hensigten er at udvide adgangen til kulturprodukter og -tjenester til også at omfatte personer, som ellers ikke ville være i stand til at forbruge disse, men kan også tage sigte på effektivitet, når hensigten er at takle markedssvigt i forbindelse med de positive eksternaliteter, der er forbundet med kultur. Se f.eks. KOM(2001) 534 endelig; meddelelse fra Kommissionen om visse juridiske aspekter vedrørende biografilm og andre audiovisuelle værker, navnlig punkt 2.3.

situationer, hvor medlemsstaterne kan påvise, at markedet ikke fungerer effektivt¹⁶, f.eks. hvis samfundsmæssigt rentable investeringer ikke foretages, eller hvis nogle aktiviteter udbydes i overdreven grad¹⁷ eller ikke produceres til de laveste omkostninger. I de tilfælde kan statsstøtte have positive virkninger, og den samlede effektivitet kan så forbedres ved at tilpasse virksomhedernes incitamenters via statsstøtte. Generelt skal der være tale om et alvorligt markedssvigt, for at statsstøtte kan forbedre effektiviteten. Det er derfor nødvendigt at analysere tilstedeværelsen og omfanget af **markedssvigt** for at fastslå statsstøttes virkning på effektiviteten.

20. Det forhold, at en bestemt virksomhed ikke er i stand til at gennemføre et projekt uden støtte, er ikke nødvendigvis et tegn på markedssvigt. Hvis f.eks. en virksomhed beslutter ikke at investere i et projekt med lav rentabilitet eller i en region med begrænset efterspørgsel på markedet og/eller lav omkostningseffektivitet, er det ikke nødvendigvis et tegn på markedssvigt, men snarere et tegn på et velfungerende marked. Der må ikke være en formodning om, at støtte, der tager sigte på at øge produktionen eller sænke priserne, er berettiget på grund af et markedssvigt, da overskydende kapacitet¹⁸ eller overforbrug¹⁹ kan være ineffektivt eller endda skadeligt for økonomien og samfundet som sådan. Der er kun tale om markedssvigt, når markeds kræfterne ikke alene, dvs. uden støtte, ville være i stand til at nå et effektivt resultat. I det tilfælde kan nøje planlagt offentlig indgriben forbedre allokeringen af produktionsfaktorer, korrigere markedssvigtet og gøre det muligt at nå målet af fælles interesse.
21. Markedssvigt kan have forskellige former, årsager og karakteristika. To af de mest almindelige grunde til markedssvigt er:

Eksternaliteter

Eksternaliteter opstår, når markedsdeltagerne ikke internaliserer hele overskuddet eller alle omkostninger på grund af ufuldstændige ejendomsrettigheder. Et eksempel på en aktivitet med positiv eksternalitet er forskning og udvikling (F&U). Når virksomhederne effektivt kan udtage patent på resultatet af deres forskning, er positive eksternaliteter mindre sandsynlige. Hvis virksomhederne derimod ikke fuldt ud kan udnytte deres F&U-omkostninger, vil deres F&U-investeringer måske ligge på et niveau, der ligger under det optimale for den samlede velfærd. Et eksempel på en negativ eksternalitet er forurening fra en industrivirksomhed. Hvis virksomhederne ikke betaler den fulde omkostning ved forurening (f.eks. sundhedspleje for personer, hvis helbred er blevet skadet af øget forurening), er der risiko for, at de forurener mere end optimalt for den samlede velfærd.

---

¹⁶ I økonomisk henseende svarer et effektivt resultat til en situation, hvor ressourceallokeringen er optimal forstået på den måde, at ingen kan få det bedre, uden at nogen får det ringere. Statsstøtte har en virkning på markedsdeltagerens incitamenters og kan ændre deres adfærd og derved ændre markedsudbyttet.

¹⁷ Eksempler er forurenende aktiviteter, hvis skader den ansvarlige virksomhed ikke nødvendigvis fuldt ud tager højde for.

¹⁸ Historiske eksempler ses i nogle industrier, som f.eks. stål-, tekstil- eller værftsindustrien.

¹⁹ Eksempler på overdrevent forbrug på grund af støttede priser omfatter udtømmning af knappe ressourcer, som vand eller fossile brændsler, eller eventuelt overdreven kredit hos støttede banker.

Ufuldstændig og asymmetrisk information/koordineringsproblemer

Ufuldstændig og asymmetrisk information kan medføre transaktionsomkostninger, mægleromkostninger, moralsk risiko eller negativ selektion, der giver ineffektive markedsresultater. Et eksempel herpå findes på det finansielle marked, hvor nyetablerede virksomheder ofte har problemer med at finde den nødvendige finansiering (bl.a. på grund af manglende garantier, stabil cash flow og markedsomdømme), selv om de har en potentielt meget lovende forretningsplan. Det vil sige, at der tilbydes en utilstrækkelig finansiering til virksomheder, der kunne øge den økonomiske aktivitet på effektiv vis. Det betyder imidlertid ikke, at alle virksomheder generelt bør tilbydes finansiering på grund af formodet ufuldstændig information. Tværtimod er det et tegn på markedseffektivitet, at projekter med lavere investeringsafkast ikke finansieres, og medlemsstaterne skal nøje gøre rede for, hvordan deres foranstaltninger takler problemet med ufuldstændig information.

Koordineringsproblemer kan også føre til markedssvigt, når omkostningerne ved indgåelse af kontrakter, usikkerhed om samarbejdsresultater og netværksvirkninger forhindrer en effektiv udarbejdelse eller endda indgåelse af kontrakter, hvilket fører til koordinering og produktion på et lavt og ineffektivt niveau. Ufuldstændig information kan forhindre virksomheder i at træffe gensidigt gavnlige beslutninger. Det kan ske i forbindelse med fastsættelse af standarder, i samarbejdsaftaler og i forbindelse med klyngedannelser²⁰. F.eks. kan et forskningsprojekt give resultater, der fører til forskellige udviklingsstrategier, som det er vanskeligt at forudsige på forhånd. Som følge heraf vil kontrakter mellem parter, der er involveret i investeringsprojekter, være ufuldstændige, og nogle parter foretager måske ikke de nødvendige fælles investeringer (navnlig de parter, der udøver en mindre kontrol i tilfælde af uforudsete begivenheder), eller de investerer slet ikke. Det sker f.eks., når parterne i et forskningsprojekt bidrager med meget forskellig kompetence og viden, som måske eller måske ikke viser sig at være værdifuld²¹. Parterne vil også pådrage sig betydelige omkostninger i forbindelse med udarbejdelse og håndhævelse af de nødvendige kontrakter. Disse koordineringsproblemer og -omkostninger vil formodentlig stige i takt med antallet af kontrahenter. Koordineringsproblemer kan også skyldes, at en given teknologi, standard eller praksis skal have nået en vis kritisk masse, før det er rentabelt at indføre eller udbygge den, eller de kan skyldes, at irreversible omkostninger skal afskrives, før der kan indgås en kontrakt mellem parterne.

22. Endvidere kan offentlige goder være af relevans for analysen af statsstøtte. Offentlige goder kan benyttes, uden at de udtømmes, og det er vanskeligt at udelukke nogen fra at benytte goderne (og dermed få dem til at betale for dem). Selv om offentlige goder er nyttige for samfundet, tilvejebringes de ikke nødvendigvis af markedet²².

---

²⁰ I forbindelse med agglomerationseksternaliteter øges en virksomheds rentabilitet, når den er beliggende tæt på konkurrenter, leverandører og kunder. I den forbindelse kan en regering iværksætte eller styrke udviklingen af en klynge.

²¹ Se f.eks. sag N 854/2006, *Støtte fra Agence de l'innovation industrielle til programmet til fremme af industriel innovation TVMSL*, EUT C 182 af 4.8.2007.

²² En anden årsag til, at markedet måske ikke fører til et effektivt resultat, er markedsstyrke, f.eks. i en monopolsituation. På de fleste markeder, hvor nogle aktører har en vis markedsstyrke, og hvor

23. Det forhold, at et projekt har positive virkninger, som ikke udnyttes fuldt ud af støttemodtageren, eller at det mangler koordinering eller er præget af ufuldstændig information, fører ikke automatisk til den konklusion, at der foreligger markedssvigt. Det er kun, når medlemsstaterne viser, at disse forhold påvirker et projekts rentabilitet i et sådant omfang, at projektet ikke ville blive iværksat (eller kun delvis iværksat) ud fra et effektivitetssynspunkt²³, at der kan være tale om markedssvigt.
24. Markedssvigt kan identificeres på mange måder. I nogle tilfælde kan de kvantificeres. En medlemsstat kan f.eks. nu og da være i stand til at fremlægge økometriske analyser af afsmitning på viden- og miljøområdet. Der foreligger imidlertid sjældent tilstrækkelige oplysninger til at foretage fuldstændige økometriske analyser i forbindelse med specifikke sager. Et ineffektivt marked kan også identificeres ved benchmarking eller analyser, der viser, at et givet marked er karakteriseret af betydelige eksterne virkninger eller informationsproblemer (som forklaret ovenfor).
25. Endvidere kan visse kriterier være relevante for at identificere mere specifikke markedssvigt og relatere disse markedssvigt til visse specifikke mål af fælles interesse:

Type markedssvigt	Områder, der kan blive påvirket	Specifikke vurderingskriterier
<i>Eksternaliteter</i>	Støtte til F&U&I (positive eksternaliteter), uddannelsesstøtte (positive eksternaliteter), miljøstøtte (undgå negative eksternaliteter)	<ul style="list-style-type: none"> • Forekomst af lignende projekter uden støtte (hvis der findes lignende projekter, foreligger der formodentlig ikke markedssvigt) • Mulighed for at udnytte fordelene ved aktiviteten, bl.a. gennem kontrakter, intellektuelle ejendomsrettigheder, fortrolighed • Planlagt formidlingsniveau • Karakteristika for den skabte eksternalitet • Åbenhed om art og omfang af de skabte eksterne virkninger i forhold til forbrugere og handelspartnere
<i>Ufuldstændig information</i>	Risikovillig kapital, støtte til F&U&I, beskæftigelsesstøtte	<ul style="list-style-type: none"> • Type støttemodtager, sandsynlighed for misligholdelse • Mulighed for forudgående evaluering og efterfølgende overvågning af den omhandlede aktivitet, bl.a. hvad angår rentabilitet og/eller kvalitet • Foreliggende oplysninger og ekspertise i den omhandlede sektor og/eller om den omhandlede aktivitet og støttemodtager

markederne ikke betragtes som fuldstændig effektive, vil Kommissionen normalt ikke betragte dette som en tilstrækkelig begrundelse for at yde statsstøtte, f.eks. til mindre aktører eller prisbrydere.

²³

Det ville være tilfældet, hvis omkostningerne ved aktiviteten er så store, at det opluger virksomhedens fortjeneste, men stadig lavere end den samlede fordel for virksomheden.

Koordineringsproblemer	Støtte til F&U&I, beskæftigelsesstøtte	<ul style="list-style-type: none"> • Antal virksomheder, der skal deltage • Omfang af tidligere samarbejde • Divergerende interesser mellem samarbejdspartnere • Problemer med at udarbejde kontrakter, omfanget af risikomomenter • Problemer med at koordinere samarbejdet (sproglige spørgsmål, tid, afstand, rejseomkostninger, manglende kommunikationskanaler, følsomme oplysninger)
-------------------------------	--	---

3.2. Mål vedrørende social retfærdighed.

26. Markederne udvælger vindere og tabere, og i den proces kan markedet skabe eller styrke uligheder. Medlemsstaterne kan finde sådanne uligheder uacceptable og vælge at gribe ind og overføre velstand mellem individuelle personer for at nedbringe sociale eller regionale uligheder. Nogle statsstøtteforanstaltninger tager derfor sigte på social retfærdighed.
27. En række mål af fælles interesse (som f.eks. F&U&I, miljø, uddannelse eller risikovillig kapital) tager sigte på at korrigere markedssvigt og er derfor rettet mod effektivitetsproblemer. I de tilfælde vil overvejelserne om social retfærdighed normalt spille en mindre rolle, når støttens positive og negative virkninger skal afvejes. Men også i disse tilfælde kan overvejelserne om social retfærdighed spille ind (f.eks. hvis støtten tager sigte på at flytte et F&U&I-projekt fra en region til en anden).
28. På den anden side kan visse støtteforanstaltninger klart have et mål om social retfærdighed. For eksempel:
- Formålet med regionalstøtte er at fremme den økonomiske samhørighed ved at bidrage til at udjævne forskelle i EU-regionernes udviklingsniveauer. Hensigten med regional investeringsstøtte er at bidrage til at udvikle de dårligst stillede regioner ved at støtte investeringer og jobskabelse og fremme udvikling og diversificering af de økonomiske aktiviteter i de virksomheder, der er beliggende i de mindst begunstigede regioner.
  - Der kan ydes støtte til tilvejebringelse af tjenester af almindelig økonomisk interesse af hensyn til social retfærdighed, navnlig når en medlemsstat mener, at et effektivt marked ikke i tilstrækkelig grad ville udbyde disse tjenester til alle borgere.
  - Visse kategorier af arbejdstagere har særligt svært ved at finde arbejde, fordi arbejdsgiverne anser dem for mindre produktive. Statsstøtte kan hjælpe dårligt stillede arbejdstagere ind på arbejdsmarkedet eller handicappede arbejdstagere med at indtræde eller forblive på arbejdsmarkedet ved at dække de meromkostninger, som deres formodede eller reelle lavere produktivitet fører med sig.

- Der kan ydes støtte til redning og omstrukturering for at undgå tab af arbejdspladser og aktiviteter i et område eller i en sektor²⁴.
- Der kan også ydes støtte til kulturprodukter eller -tjenester af hensyn til social retfærdighed (f.eks. for at sikre kulturel diversitet) ud over korrektion af markedssvigt som følge af positiv afsmitning.
- Under visse andre omstændigheder kan statsstøtteforanstaltninger, der tager sigte på social retfærdighed, udformes og gennemføres via markeds mekanismer (f.eks. inden for redning og omstrukturering). For at en sådan støtte kan godkendes, kan det i sidste instans være et krav, at der skabes et konkurrencedygtigt marked²⁵.

29. Selv om de specifikke mål om social retfærdighed kan variere fra medlemsstat til medlemsstat, vil det ofte være muligt at identificere en bred fælles interesse for sådanne mål. Ydelse af støtte med henvisning til social retfærdighed kan begrundes i statistiske indikatorer, der viser sociale eller regionale uligheder. De kan omfatte BNP pr. capita, arbejdsløshedsniveauer, erhvervsfrekvens, fattigdomsindikatorer mv.

4. ER STØTTEN VELEGNET TIL AT VIRKELIGGØRE MÅLET AF FÆLLES INTERESSE?

4.1. Egnede instrumenter

30. Medlemsstaterne kan foretage forskellige valg, hvad angår instrumenter, og statsstøttekontrol dikterer ikke en bestemt fremgangsmåde for indgriben i økonomien. Hvis medlemsstaterne imidlertid yder statsstøtte, der er omfattet af traktatens artikel 87, stk. 1, kan støtten kun retfærdiggøres, hvis den opfylder et nationalt strategisk mål og bidrager til et eller flere af EU's mål af fælles interesse²⁶. I de tilfælde, hvor statsstøtte ikke er et egnet instrument til at tackle et specifikt effektivitets- eller retfærdighedsproblem, kan støtten medføre en fordrejning af konkurrencen og samhandlen, som kunne være undgået eller begrænset ved at bruge et andet instrument (f.eks. reguleringsinstrumenter, direkte statslig levering af varer og tjenester eller beskatning for at omfordele velstand og skabe incitament for virksomhederne).
31. Medlemsstatens valg af et bestemt instrument kan ske på basis af erfaring, ved benchmarking eller som følge af scenarier og costbenefitanalyser. Ved forenelighedsanalysen lægger Kommissionen særlig vægt på eventuelle konsekvensanalyser, som medlemsstaten har foretaget for den påtænkte foranstaltning. Kommissionen vil anse en foranstaltning for at udgøre et passende instrument, hvis medlemsstaten har overvejet andre politiske alternativer og over for Kommissionen har fastslået og godtgjort fordelene ved at bruge et selektivt instrument som statsstøtte .

²⁴ Kommissionen vil på et tidspunkt revidere de eksisterende rammebestemmelser for rednings- og omstrukturingsstøtte for at tage højde for erfaringerne som følge af den nuværende finanskriser.

²⁵ F.eks. er åben adgang et krav for at godkende statsstøtteforanstaltninger vedrørende udbredelse af net.

²⁶ For en nærmere diskussion af emnet henvises til sag C 25 / 2004 - *DVB-T Berlin-Brandenburg* (EUT L 200 af 22.07.2006) eller N 854 / 2006 - *Støtte fra Agence de l'innovation industrielle til programmet til fremme af industriel innovation TVMSL*, EUT C 182 af 4.8.2007.

4.2. Tilskyndelsesvirkning

32. Statsstøtte skal ændre den støttemodtagende virksomheds adfærd på en sådan måde, at den iværksætter en aktivitet, der bidrager til at opfylde et mål af offentlig interesse, som (i) den ikke ville gennemføre uden støtte, eller (ii) som den ville gennemføre i et begrænset eller et andet omfang. Det betyder, at medlemsstaten i individuelle sager skal godtgøre, at støtten ikke bruges til at støtte de omkostninger i forbindelse med en aktivitet, som en virksomhed under alle omstændigheder ville skulle bære²⁷. Adfærdsændringen kaldes tilskyndelsesvirkningen og kan fastslås ved at sammenligne en given situation med og uden støtte²⁸.
33. Støtten kan få modtageren til at ændre adfærd på en række måder, men den tilsigtede adfærdsændring skal kunne føre til opfyldelse af det opstillede mål.
34. Hvad angår *effektivitetsmålene*, skal medlemsstaten godtgøre tilskyndelsesvirkningen ved at vise, at den støttemodtagende virksomhed har ændret (eller forventes at ændre) sit aktivitetsniveau og derved korrigerer markedssvigt og forbedre markedsforholdene. Støtte til F&U vil f.eks. kræve en stigning i F&U-aktiviteternes størrelse, omfang, hastighed og omkostninger, og uddannelsesstøtte bør føre til en samlet stigning i uddannelsesudbuddet.
35. For at give Kommissionen mulighed for at måle den påståede tilskyndelsesvirkning, er det normalt vigtigt, at medlemsstaterne fremlægger interne dokumenter fra støttemodtageren, der viser, at denne ikke ville iværksætte den omhandlede aktivitet uden støtte²⁹. Sådanne interne dokumenter kan f.eks. være følgende:
- Budgetoverslag for de omkostninger, støtten vedrører.
  - Forretningsplaner og andre dokumenter, der er fremsendt til investeringsudvalg for at få godkendelse til at bruge ressourcer på visse aktiviteter.
  - Beregninger af rentabiliteten for et givet projekt med og uden støtte.
  - Analyser af projektf finansiering, herunder prognoser og pengestrømme.
  - Risikovurdering med hensyn til risikoen for dårlige forretningsmæssige resultater, investeringens uigenkaldelighed og tilknyttede omkostninger eller den pågældende aktivitets usikre rentabilitet.
36. Ud over at analysere interne dokumenter kan Kommissionen også inddrage eksterne oplysninger, f.eks. industrielle benchmarks for rentabilitet eller risiko.

---

²⁷ F.eks. må uddannelsesstøtte ikke finansiere uddannelsesaktiviteter, som støttemodtageren under alle omstændigheder ville have gennemført af hensyn til virksomhedens drift. Se for eksempel C 40 / 2005 – *Ford Genk* (EUT L 366 af 21.12.2006).

²⁸ At sammenligne en situation med og uden støtte kaldes også kontrafaktisk analyse. Se f.eks. den kontrafaktiske analyse, der er foretaget i sag N 349 / 2007 – *Støtte fra Agence de l'innovation industrielle til PMII OSIRIS* (EUT C 304 af 15.12.2007); N 887 / 2006 - *Projet Bernin 2010* (EUT C 200 af 28.08.2007); N 185 / 2007 – *Støtte fra Agence de l'innovation industrielle til programmet "NANOSMART"* (EUT C 284 af 27.11.2007).

²⁹ Det bør bemærkes, at for at man kan fastslå, at der foreligger markedssvigt, skal det også påvises, at andre virksomheder, dvs. markeds kræfterne generelt, ikke på hensigtsmæssig vis kunne nå målet uden støtte.

37. Hvad angår *målene om social retfærdighed*, skal medlemsstaterne for at godtgøre tilskyndelsesvirkningen vise, at gennemførelsen af den tilsigtede aktivitet medfører yderligere omkostninger³⁰ på grund af sociale eller regionale ulemper, som støtten kompenserer for. Det er f.eks. en forudsætning for beskæftigelsesstøtte, at dårligt stillede eller handicappede arbejdstagere beskæftiges i stedet for raske arbejdstagere, da det medfører yderligere omkostninger at beskæftige dem.
38. Der kan imidlertid være gyldige grunde til, at støttemodtageren ville vælge en sådan adfærd også uden støtte. Kommissionen vil tage stilling til de indikatorer, medlemsstaterne fremlægger for at påvise en social eller regional³¹ ulempe, og vurdere, om der uden støtte foreligger tilstrækkelige incitamenter til at gennemføre den tilsigtede aktivitet. Følgende indikatorer kan være relevante:
- Regionale ulemper (f.eks. adgangsforhold, infrastruktur, mangel på uddannet arbejdskraft, indkomstindikatorer, arbejdslededsindikatorer).
  - Profil for den befolkning, støtten tager sigte på (f.eks. alder, køn, etnisk baggrund, dårligt stillede eller handicappede arbejdstagere).
  - Incitamenter til at ændre adfærden på trods af sociale handicap: f.eks. opbygning eller ændring af virksomhedens image, mangel på disponibelt alternativt personale, det relevante personales kvalificering og produktivitet.

4.3. Proportionalitet

39. Støtte kan kun betragtes som proportionel, hvis samme resultat ikke kunne opnås med mindre støtte og mindre fordistning. Støttens størrelse og intensitet skal begrænses til det strengt nødvendige for, at den støttede aktivitet kan finde sted. Så snart støtten overstiger det strengt nødvendige, vil støttemodtageren opnå en ekstra gevinst, som kan fordiste konkurrencen unødvendigt, og støtten er derfor ikke forenelig med fællesmarkedet.
40. For at vurdere om støtten er proportionel, kan de oplysninger, der er brugt ved analysen af tilskyndelsesvirkningen, finde anvendelse. Mens tilskyndelsesvirkningen fortrinsvis er et spørgsmål om, hvorvidt adfærden er ændret, kræver analysen af støttens proportionalitet en anden vurdering, da det skal fastslås, i hvilket omfang støtten overstiger det, der er nødvendigt for at fremkalde adfærdsændringen.
41. I en række retningslinjer er der fastsat maksimale støtteintensiteter (udtrykt i procent af de støtteberettigede omkostninger), og støtten anses normalt for at være proportionel, hvis disse maksimale støtteintensiteter er overholdt. Der kan imidlertid være tilfælde, hvor der ikke er fastsat sådanne maksimale støtteintensiteter. I de tilfælde, der er omfattet af den detaljerede vurdering i eksisterende retningslinjer, skal det endvidere undersøges, om denne støtteintensitet er for høj, og om samme resultat kunne opnås med mindre støtte.

---

³⁰ Det omfatter faktiske omkostninger samt alternativomkostninger.

³¹ Hvad angår vurderingskriterierne for store investeringsprojekter inden for rammerne af regionalstøtte, henvises til Kommissionens meddelelse om en vejledning til brug ved tilbudsstående undersøgelser af regionalstøtten til større investeringsprojekter.

42. I de tilfælde skal medlemsstaten fremlægge oplysninger, der gør det muligt at vurdere, hvor meget støtte der er nødvendig for at kompensere for den supplerende aktivitet, som støtten tager sigte på, dvs. de ekstra omkostninger, den støttemodtagende virksomhed vil få, hvis den gennemfører det støttede projekt sammenlignet med situationen uden støtte. Hvis det støttede projekt medfører yderligere driftsfordele for støttemodtageren (dvs. lavere omkostninger på grund af brug af ny produktionsteknologi eller yderligere indtjening), som er målelige, vil Kommissionen tage højde for disse driftsfordele ved fastsættelsen af det proportionelle støttebeløb. Indkøb af en mere miljøvenlig maskine kan f.eks. også give fordele i form af energibesparelser. Når disse ekstra fordele inddrages, kan de ekstra nettoomkostninger beregnes.
43. Princippet for evaluering af de ekstra nettoomkostninger ved et støttet projekt kan anvendes både på støtte med et effektivitetsmål og på støtte med et mål om social retfærdighed. Imidlertid kan vurderingen af de to støttekategorier være forskellig, da det kontrafaktiske scenario for projekter, der gennemføres med et effektivitetsmål, kan være mindre oplagt³² (dvs. intet projekt overhovedet, et projekt af en anden størrelse, et mindre risikabelt projekt osv.) end for projekter med et mål om retfærdighed (hvor formålet med støtten normalt er at ændre den måde, hvorpå støttemodtagerne gennemfører deres aktiviteter, f.eks. ved at ændre beliggenheden eller den type personale, der beskæftiges).

5. KONKURRENCEFORDREJNINGER

44. Der kan sondres mellem mindst tre former for konkurrencefordrejning som følge af statsstøtte. For det første kan statsstøtte ved at påvirke indkomstfordelingen via markedet få langsigtede dynamiske følger for incitamentet til at investere og konkurrere. Mere specifikt kan statsstøtte for det andet påvirke konkurrencen på produktmarkedet og fremkalde forskellige reaktioner hos konkurrenter afhængigt af omstændighederne. For det tredje kan statsstøtte påvirke konkurrencen på inputmarkederne, navnlig placeringen af investeringen.
45. Alle disse former for konkurrencefordrejning vil påvirke fordelingen af de økonomiske aktiviteter i forskellige sektorer og i medlemsstaterne og have skadelige følger for det indre marked, idet de påvirker samhandlen og ødelægger en effektiv fordeling af aktiviteter ud over de nationale grænser. Faktisk kan alene muligheden for statsstøtte i en medlemsstat anspore andre medlemsstater til også at godkende statsstøtteforanstaltninger for strategisk at kunne tiltrække aktivitet til deres områder, hvilket risikerer at føre til et tilskudskapløb.
46. For det første kan det forhold, at statsstøtte omfordeler indkomsten på markederne og griber ind i den konkurrencemæssige proces generelt påvirke de **langsigtede incitamenter**. Virksomheder, der forventer, at indtjeningen ikke alene vil blive påvirket af deres egen indsats, men også af statsstøtte, kan finde det optimalt at begrænse deres egen indsats. Statsstøtte kan således have en negativ virkning på incitamenterne til at investere og innovere for både støttemodtager og konkurrenter.

---

³² Se f.eks. diskussionen i sag N 674/2006 – Støtte fra Agence de l'innovation industrielle til projektet NeoVal, EUT C 120 af 31.5.2007.

På længere sigt fører en sådan ændring i de dynamiske incitamentter til færre valgmuligheder og eventuelt til lavere kvalitet eller højere priser for forbrugerne.

47. Mere specifikt kan det for det andet forventes, at støttemodtagerens ændrede adfærd på produktmarkederne vil påvirke konkurrenterne og fremkalde forskellige tilpasninger af deres adfærd. Konkurrenterne kan bl.a. reagere ved at **nedjustere deres salg og investeringsplaner** (fortrængning). F.eks. kan eksisterende konkurrenter reducere kapaciteten, og potentielle konkurrenter kan beslutte ikke at træde ind på et nyt marked. Konkurrenterne kan også reagere ved at reducere deres udgifter til forskning og udvikling. Se også boks 1 for yderligere oplysninger. Konkurrenterne vil imidlertid reagere forskelligt afhængigt af markedssituationen og støttens karakteristika. Hvis konkurrenterne f.eks. sælger produkter, som er substituerbare i forhold til støttemodtagerens produkter, vil de blive mere påvirket, og det må forventes, at de vil foretage en større tilpasning. Konkurrencefordrejningen kan blive forstærket, hvis støttemodtageren har markedsstyrke. Når modtageren allerede har en dominerende stilling på et produktmarked, kan støtteforanstaltningen styrke denne dominans ved yderligere at svække konkurrenternes konkurrencemæssige pres.
48. For det tredje kan statsstøtte påvirke konkurrencen på **inputmarkederne**. Det sker, hvis statsstøtte fremmer brugen af særlige produktionsfaktorer (som f.eks. særlig arbejdskraft eller miljøvenlige mellemprodukter). Visse former for støtte kan føre til lavere omkostninger ved input (f.eks. uddannelsesstøtte eller støtte til miljøvenlige materialer) og/eller ændre produktionsprocessen. Sidstnævnte vil være tilfældet, hvis der på grund af støtten bruges andre materialer, anden arbejdsstyrke eller andre produktionsfaktorer (f.eks. beskæftigelse af flere handicappede arbejdstagere, mindre forurenende produktion). En sådan støtte kan være gavnlig for forbrugerne, støttemodtageren og deltagerne på inputmarkedet, men til skade for leverandørerne af konkurrerende input. Som det er tilfældet på produktmarkederne, kan den samlede virkning på inputmarkederne være negativ, hvis den bremser konkurrenternes investeringslyst.
49. Den vigtigste fordrejning på inputmarkederne opstår imidlertid i forbindelse med **valg af en bestemt beliggenhed** (input). Støtte til at tiltrække investeringer kan få en negativ virkning i det område, hvor investeringen er trukket tilbage. Det kan føre til ressourcespild, hvis sidstnævnte region har en komparativ fordel ved denne specifikke produktion.
50. Der kan opstå konkurrencefordrejning i medlemsstaterne, men også på tværs af medlemsstaterne. Det sker, når virksomheder konkurrerer hen over grænserne, men også når virksomheder overvejer input, som f.eks. beliggenhed, i forskellige medlemsstater. Samhandlen vil normalt blive påvirket, når produktmarkederne fordrejes, og det kan have negative følger for fordelingen af aktiviteter blandt medlemsstaterne og underminere det indre marked. Støtte, der tager sigte på flytning af et produktionssted til en anden region inden for det fælles marked, fører måske ikke direkte til konkurrencefordrejning på produktmarkedet, men flytter aktiviteter eller investeringer fra en region til en anden. Kommissionen vil fokusere på konkurrencefordrejninger, der opstår på tværs af medlemsstaterne.
51. Ved vurderingen af konkurrencefordrejningens omfang vil Kommissionen hovedsagelig fokusere på den virkning, støttemodtagerens adfærdsændring har på

konkurrenter og inputleverandører. Virkningen på forbrugerne vil også blive vurderet³³.

52. For at påvise og vurdere støttens negative virkninger vil Kommissionen fastslå, hvilke konkurrenter og forbrugere der må forventes at blive påvirket af støttemodtagerens adfærdsændring.
53. For således at spore virkningerne af statsstøtte skal medlemsstaterne fremlægge oplysninger, der giver Kommissionen mulighed for at i) identificere de berørte produkter (dvs. de produkter, der påvirkes af støttemodtagerens adfærdsændring), og ii) identificere de konkurrenter og forbrugere, der påvirkes. (Se boks 2 for yderligere oplysninger). Det andet skridt vil normalt føre til en afgrænsning af de produktmarkeder og de geografiske markeder, der er berørt af støtten³⁴. Det betyder imidlertid ikke, at Kommissionen under alle omstændigheder vil træffe en formel beslutning om markedets afgrænsning.
54. Omfanget af markedsanalysen vil blive besluttet fra sag til sag. Hvad angår analysen af støttens positive virkninger, er det normalt ikke nødvendigt at foretage en præcis afgrænsning af markedet. Det er heller ikke altid nødvendigt at afgrænse markederne for at vurdere støttens følger for valg af beliggenhed. Det kan imidlertid være vigtigt med markedsanalyser for at vurdere statsstøttes negative virkninger for konkurrencen.
55. Da mange markeder kan være berørt – dog i forskellig grad – vil Kommissionen normalt i sin analyse fokusere på de markeder, hvor støtten har de mest oplagte og/eller mærkbare følger.

Boks 2: Berørte produkter og markeder

De berørte produkter³⁵

For at spore virkningerne af en given støtte er det nødvendigt først at identificere de berørte produkter. Det vil gøre det muligt at identificere virkningerne for konkurrenter og forbrugere.

De berørte produkter kan defineres som de produkter, hvis producenter ændrer adfærd, hvilket medfører prisnedsættelse, øget produktion, øget køb af input, ændring af udgifter til udvikling af et nyt eller bedre produkt, ændret produktionsproces, indtræden på markedet, udtræden af markedet, ændret

³³ Statsstøtte er en økonomisk byrde for skatteyderne. Den budgetmæssige virkning svarer til støttebeløbet. Ud over denne budgetmæssige virkning kan der opstå yderligere omkostninger, som skyldes ineffektivitet og administrative omkostninger i forbindelse med beskatning. Med henblik på statsstøttekontrol er det imidlertid ikke Kommissionens opgave at foretage en vurdering af skattesystemer generelt eller af en korrekt brug af skatteydernes penge. Vurderingen af en foranstaltning potentielle fordele – som fordrejningen af konkurrencen og samhandlen vil blive vejret op imod – vil tage højde for den økonomiske byrde for skatteyderne i den pågældende medlemsstat.

³⁴ Kommissionen vil om nødvendigt lade sig inspirere af de instrumenter, der er udviklet inden for kartel- og fusionskontrol for at afgrænse markeder. Se følgende eksempler på beslutninger, hvor markeder er blevet afgrænset: N 674 / 2006 – *Støtte til Agence de l'innovation industrielle til projektet NeoVal* (EUT C 120 af 31.5.2007); N 810 / 2006 – *AMD, Dresden – MSF 2002* (EUT C 246 af 20.10.2007); N 409 / 2006 – *HighSi GmbH* (EUT C 77 af 5.4.2007); N 582 / 2007 *Propapier PM 2 KG* (endnu ikke offentliggjort). Der findes flere eksempler i bilaget.

³⁵ Begrebet "produkt" bruges her generelt og dækker både varer og tjenester.

beliggenhed (se også kapitel 2).

I den henseende kan de berørte produkter ikke blot omfatte de produkter, støttemodtageren allerede producerer, men også nye produkter som følge af produktudvikling.

I nogle situationer, hvor støtten ikke tager sigte på en specifik aktivitet, men snarere støtter modtageren generelt³⁶, er de berørte produkter alle de produkter, støttemodtageren producerer.

De berørte produktmarkeder

At identificere de konkurrenter, der påvirkes af støtten, er ensbetydende med at afgrænse de produktmarkeder, hvor støtten kan føre til et skift i efterspørgslen fra konkurrenterne til støttemodtageren. Dette skift i efterspørgslen kan kun ske i det omfang, konkurrenterne udbyder produkter, der kan substituere de berørte produkter. Endvidere vil de markeder, der er direkte knyttet til efterspørgselsskiftet, blive berørt, da konkurrenterne også vil reducere deres køb af input eller komplementære varer. De forbrugere, der berøres, er forbrugere, som køber varer på disse markeder.

De berørte produktmarkeder omfatter alle de produkter, forbrugerne betragter som udskiftelige eller substituerbare med et berørt produkt, og de tilknyttede inputmarkeder (f.eks. støttemodtagerens leverandører)³⁷ og komplementære markeder³⁸. Blandt de faktorer, der er af betydning for afgrænsningen af det berørte produktmarked, indgår bl.a. produktkarakteristika og tilsigtet brug, forbrugerpræferencer, oplysninger om nylig substitution, hindringer og omkostninger i forbindelse med skift i efterspørgslen efter potentielle substitutionsprodukter, skift i efterspørgslen som følge af prisfald, elasticitet og krydspriselasticitet for efterspørgslen efter et produkt. Man skal også være opmærksom på støttens følger for substitution (f.eks. ved at fremkalde prisfald på et produkt, som forbrugerne ikke tidligere ville have betragtet som substituerbart med andre virksomheders billigere produkter).

Substitutionsmulighederne på udbudssiden kan også spille en rolle for afgrænsningen af de berørte markeder, når støttemodtageren hurtigt kan træde ind på eller ekspandere på disse markeder. Blandt de faktorer, der har betydning for at identificere dette potentiale, er bl.a. opnåelse af stordriftsfordele mellem to markeder (f.eks. hvis to produkter kræver samme produktionsfaciliteter) og krydselasticitet på udbudssiden (evne til hurtigt at ændre produktion).

Det skal overvejes fra sag til sag, hvilke produktmarkeder der skal analyseres i detaljer afhængigt af konkurrencesituationen og sandsynligheden for, at støtten har følger på sådanne tilknyttede markeder.

De berørte geografiske markeder

Når de konkurrenter og forbrugere, der er berørt af støtten, er identificeret, er det

³⁶ F.eks. i tilfælde af rednings- og omstrukturingsstøtte.

³⁷ Markeder højere oppe i inputkæden (dvs. inputmarkedernes inputmarkeder) vil dog normalt ikke indgå.

³⁸ Dvs. markeder, der omfatter de produkter, som bruges sammen med det pågældende produkt.

også vigtigt, at de kan lokaliseres. Det skyldes især, at det er vigtigt at overvåge de tværnationale følger af statsstøtte. Selv når der er tale om nationale eller subnationale geografiske markeder, kan støtte påvirke samhandlen negativt, f.eks. ved at skabe hindringer for etablering af virksomheder fra andre medlemsstater³⁹.

Som det er tilfældet ved afgrænsning af produktmarkeder, bør efterspørgslen være det væsentligste parameter for afgrænsning af geografiske markeder. Blandt de faktorer, der er af betydning for vurderingen, indgår bl.a. de pågældende produkters art og egenskaber, adgangshindringer, transportomkostninger, forbrugerpræferencer, betydelige forskelle i virksomhedernes markedsandele i dette og tilgrænsende geografiske områder eller væsentlige prisforskelle.

56. De medlemsstater, der yder støtte, forventes at fremlægge alle tilgængelige relevante oplysninger, som Kommissionen kan bruge i sin vurdering. Ved vurderingen af en støtteforanstaltningens virkning på konkurrencen kan Kommissionen tage hensyn til følgende indikatorer:

- Støttens karakteristika (f.eks. støttebeløb; processen for udvælgelse af støttemodtager, støttens varighed og forlængelse; følger for støttemodtagerens omkostninger).
- Strukturen på berørte markeder (f.eks. markedsconcentration, antal virksomheder og virksomhedernes størrelse, markedsstyrke, produktdifferentiering, hindringer for indtræden og udtræden, omfanget af det berørte produktmarked og geografiske marked)⁴⁰.
- Branche-/markeds-karakteristika (f.eks. markeder med overkapacitet, ineffektivitet hos støttemodtageren (produktivitet), betydningen af innovation, fordele ved at flytte produktionsfaciliteter).

Ovennævnte støtte-, markeds- og branchekarakteristika bør ikke betragtes som enkeltstående indikatorer, men bør sammenholdes med andre oplysninger om den berørte støtteforanstaltning, f.eks. det markedssvigt, der søges korrigeret, eller de tilsigtede mål af fælles interesse.

6. AFVEJNING AF DE NEGATIVE OG POSITIVE VIRKNINGER

Afvejningstest

57. Det sidste og afgørende skridt i analysen af støttens forenelighed er at vurdere, om medlemsstaten har godtgjort, at støttens eventuelle positive virkninger opvejer dens negative virkninger. Selv om denne test kun kan udføres fra sag til sag (både for individuelle foranstaltningers vedkommende og for støtteordninger), og det derfor ikke er muligt generelt at forudsige, hvordan en afvejningstest vil falde ud i en given sag, kan der dog opstilles nogle få generelle principper.

³⁹ Se f.eks. sag 280/00, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg ("Altmark"), Sml. 2003 I, s. 7747, præmis 77-79.

⁴⁰ Markeder, der er større end nationale markeder, vil normalt påvirke samhandlen mellem medlemsstaterne; nationale markeder kan imidlertid påvirke handlen via de berørte markeder i foregående eller efterfølgende led og komplementære markeder.

58. For at afveje de positive og negative virkninger er det nødvendigt først at vurdere og måle disse kvalitativt og om muligt kvantitativt og foretage en samlet vurdering af virkningerne for producenter og forbrugere på alle berørte markeder. I den henseende vil brug af en social velfærdsstandard⁴¹ gøre det lettere at foretage en analytisk beskrivelse af den fælles interesse ved at henhøre forskellige virkninger til forskellige aktører.
59. Støttens positive virkninger er direkte knyttet til støttemodtagerens adfærdsændring, der giver mulighed for at nå det ønskede mål af fælles interesse. Hvis målet er effektivitet, kan de positive virkninger beskrives som en stigning eller et fald i aktiviteten på et produktionsmarked, der betragtes som gavnligt for den fælles interesse. F.eks. nedbringer miljøstøtte produktionen af farlige stoffer. Støtte til F&U øger F&U-aktiviteten, hvilket fører til nye eller bedre produkter. Hvis målet er social retfærdighed, vil de positive virkninger være en produktion, der fremmer retfærdighed, eller en ændring af den måde, hvorpå produktionen foregår: den flyttes til et andet område, eller der anvendes andet input (f.eks. handicappede arbejdstagere). På samme måde kan virkningerne på inputmarkeder beskrives som en ændring af aktiviteten sammenlignet med, hvad der ville være sket uden støtte (f.eks. større salg for leverandører til den virksomhed, der er flyttet til det støttede område, mere beskæftigelse eller højere lønninger til arbejdstagere i området). Positive virkninger for forbrugere kan være lavere priser på længere sigt, større produktvalg, højere kvalitet eller innovation.
60. De negative virkninger for konkurrencen og samhandlen kan også skyldes støttemodtagerens ændrede adfærd. Som nævnt i afsnittet ovenfor kan betydningen af konkurrencefordrejning vurderes med hensyn til, hvordan den påvirker konkurrenter og inputleverandører (gælder navnlig støtte, der medfører en ændret beliggenhed). Virkningen på forbrugerne vil også afhænge af konkurrenternes reaktion. Under alle omstændigheder vil støttens omkostninger blive vurderet negativt, så en støtteforanstaltning kan ikke godkendes, medmindre den medfører visse positive fordele ud over en simpel overførsel af midler til støttemodtageren.
61. Selv om støtteordninger eller støtte til bestemte virksomheder vil blive vurderet fra sag til sag, kan kumulative virkninger også inddrages. Hvis man ser samlet på støtte til et stort antal mindre virksomheder, kan denne støtte have samme virkning som et stort støttebeløb, der ydes til en enkelt virksomhed. Gentagen støtte til en og samme sektor i en bestemt medlemsstat kan få negative virkninger ved at styrke denne bestemte sektor på bekostning af andre medlemsstater.
62. Identifikation af den fælles interesse på EU-niveau kræver en afvejning af forskellige politiske forhold. Nogle politiske mål kan give mere eller mindre umærkelige fordele. Andre kan derimod medføre fordele, som ikke umiddelbart kan måles i

---

⁴¹ I økonomisk teori defineres forbrugervelfærd normalt som forbrugernes fordele på alle markeder, f.eks. forskellen mellem viljen til at betale for en vare og prisen på denne vare. Omvendt kan producentvelfærd sidestilles med producenterens fordele, f.eks. det beløb, producenterne opnår ved at sælge til en markedspris, som er højere end den marginale produktionsomkostning. Social velfærd tager ikke blot højde for summen af forbrugeres og producenteres fordele, men også for hvordan velfærd fordeles mellem lande og borgere. Social velfærd indeholder således effektivitetsaspekter (f.eks. ved at se på, hvor meget velfærd der skabes ved at påvirke forbrugernes og/eller producenterens fordele) samt retfærdighedsaspekter (f.eks. ved at se på, hvordan denne velfærd er fordelt mellem medlemsstater og borgere). En social velfærdsstandard tager højde for alle de virkninger, støtten kan give anledning til.

forhold til eventuelle negative virkninger for konkurrence og handel, og for hvilke udarbejdelse af en hensigtsmæssig relativ vægtning nødvendigvis i høj grad er skønsbaseret. Når det er sagt, kan en analyse af støttens virkninger ved hjælp af en social velfærdsstandard bidrage til at systematisere en sådan vurdering ved, når det er muligt, at opstille en måleenhed for visse - positive og negative - økonomiske virkninger af støtten og derved være et værdifuldt bidrag til den samlede vurdering af støttens virkning.

Virkningernes omfang

63. Kommissionen er klar over, at det i mange tilfælde ikke vil være muligt at få en helt præcis kvantificering af en given statsstøtteforanstaltnings virkninger. I de fleste tilfælde bør det imidlertid være muligt at fastslå en vis størrelsesorden for virkningerne.
64. Der vil også blive taget højde for, at det ofte vil være nemmere at måle visse virkninger (typisk kortsigtede virkninger på kvantitet og priser) frem for andre, der er lige så vigtige (f.eks. langsigtede virkninger på incitamentet til at investere eller innovere), således at en stigning i den samlede velfærd på kort sigt ikke direkte bør føre til godkendelse af foranstaltningen.
65. Hvis de positive eller negative virkninger kan kvantificeres, bør der anvendes en fælles måleenhed for at sikre sammenlignelighed (f.eks. virkning udtrykt monetært, antal arbejdspladser, skabt og/eller flyttet omsætning).
66. F.eks. kan fordele og ulemper for konkurrenter måles gennem skøn over stigninger eller fald i salg, fortjeneste eller arbejdspladser. Fordele (henholdsvis ulemper) for borgerne kan udtrykkes som skønnede besparelser som følge af prisfald (henholdsvis prisstigning) på lang sigt. Positive virkninger for borgerne som følge af større produktvalg, kvalitet eller innovation kan være vanskeligere at gøre målelige, men der kan ikke desto mindre fastsættes en størrelsesorden for disse virkninger.
67. I nogle tilfælde kan det være vanskeligt at bestemme, hvor meget forbrugerne vil sætte pris på kvalitet eller nyhedsværdi eller andre ikke-prismæssige karakteristika ved varer og tjenester. Det bør ikke afholde medlemsstaterne fra at forsøge at vurdere fordelene for borgerne. Kommissionen vil tage højde for medlemsstaternes forbrugerundersøgelser, markedsanalyser, ekspertudtalelser eller politikvurderinger, som de f.eks. kommer til udtryk i Fællesskabets eller medlemsstaternes strategiske dokumenter, eller sin egen vurdering, når den skal udarbejde skøn over størrelsesordenen for sådanne positive virkninger.
68. Endvidere må det forventes, at vurderingen af de positive virkninger i relation til målet om retfærdighed også vil være stærkt skønsbaseret. En forskellig vægtning af virkningerne for forskellige regioner eller persongrupper kan baseres på statistiske indikatorer⁴², der viser forskellene mellem disse grupper. En sådan tilgang kan bidrage til at opstille forskellige målestokke for vurderingen af de positive og negative virkninger.

---

⁴² Jf. den metode, der bruges i retningslinjerne for regionalstøtte.

69. Afvejningstesten skal under alle omstændigheder vise virkningerne ved hjælp af en række faktorer og en beskrivelse af virkningerne, der er så specifik og præcis som mulig. På den måde bør det selv uden kvantificering være muligt at veje de positive og negative virkninger op mod hinanden og foretage en sammenligning.

Operationelle indikatorer

70. Når Kommissionen følger ovenstående metode til at vurdere de positive og negative virkninger, kan der være situationer, hvor det er vanskeligt at afveje virkningerne, navnlig da de ikke nemt lader sig måle eller sammenligne. Følgende indikatorer kan gøre det lettere at foretage en afvejning af de positive og negative virkninger. De er ikke bindende, kun vejledende. Ingen indikator er tilstrækkelig alene, og der kræves en kombination af indikatorer for at træffe en beslutning. Endvidere, og som det vigtigste, bør disse indikatorer ikke opfattes som en måde til at undgå fuldt ud at anvende afvejningstesten. Der bør også tages højde for den generelle regel, at statsstøtte er forbudt og kun kan tillades som en undtagelse fra dette generelle princip. Det betyder, at Kommissionen i tvivlstilfælde vil være mest indstillet på at forbyde støtten.
71. Kommissionen vil f.eks. være mest indstillet på at træffe en negativ beslutning, hvis f.eks.:
- Det er næsten sikkert, at der vil ske konkurrencefordrejning, og statsstøtten kommer mest støttemodtageren til gode.
  - Der er tale om driftsstøtte, som udelukkende støtter bestemte produktions- eller prisniveauer.
  - Støttebeløbet er meget betydeligt, og de positive virkninger er meget begrænsede sammenlignet med støttens omkostninger.
  - De positive virkninger er begrænset til den medlemsstat, der yder støtten, mens der opstår betydelige negative virkninger i en række andre medlemsstater.
  - Støtten øger i væsentlig grad de sociale og/eller regionale forskelle og/eller fører til miljøskader eller forurening.
  - Støtten medfører betydelig og varig konkurrencefordrejning, og støttemodtageren er et dominerende selskab, hvis markedsstilling derved vil blive styrket.
72. Derimod vil Kommissionen vil være mest indstillet på at træffe en positiv beslutning, hvis f.eks.:
- De positive virkninger er næsten sikre (f.eks. på grund af støttens udformning), hvorimod de negative virkninger er mindre sandsynlige.
  - Støtten er nødvendig for at opnå positive virkninger, som er betydelige (og især i høj grad overstiger støttebeløbet), som gavner mange medlemsstater, og som har en påvist strategisk betydning for den fælles europæiske interesse.

- Støtten er målrettet, og fordelene opnås i underudviklede regioner eller socialt underprivilegerede grupper, og Kommissionen har konstateret, at støtten er begrænset til de ekstra nettoomkostninger for at opveje sociale/regionale ulemper.
- Støtten har en betydelig positiv afsmitning på andre produktmarkeder end de berørte produktmarkeder, således at konkurrenter og forbrugere på disse markeder også kan drage fordel af denne afsmitning.
- Støtten hindrer ikke i væsentlig grad et velfungerende indre marked og skaber ikke væsentlige forskelle mellem virksomheder, som er etableret i forskellige medlemsstater, og/eller i produktionsfaktorernes beliggenhed i EU.
- Støtten medfører klare positive virkninger for borgerne, herunder på lang sigt, mens de negative virkninger er begrænsede, og ikke skader konkurrencen mærkbart.

Afhjælpende foranstaltninger

73. Hvis afvejningstesten viser, at de negative virkninger opvejer fordelene, kan Kommissionen forbyde støtten eller kræve afhjælpende foranstaltninger, enten vedrørende støttens udformning eller de konkurrenceskadende virkninger.
74. Hvad angår udformningen af de afhjælpende foranstaltninger, vil Kommissionen bl.a. undersøge følgende elementer:
- Nedbringelse af støttebeløbet, støtteintensiteten eller støttens anvendelsesområde/målgruppe (omfattede aktiviteter eller markeder) for at gøre støtten proportionel.
  - Nedbringelse af foranstaltningens selektivitet ved f.eks. at anvende en åben procedure for udvælgelse af støttemodtager eller ved at vælge en generel ordning og undgå favorisering til fordel for virksomheder med markedsstyrke.
  - Begrænsning af muligheden for krydssubsidiering gennem øget åbenhed og adskillelse af regnskaber eller adskillelse af aktiviteter i forskellige virksomheder.
  - Etablering af en hensigtsmæssig ledelsesstruktur for virksomheden.
75. Hvad angår virkningen for konkurrencen og samhandlen, kan Kommissionen tage højde for følgende elementer:
- Nedbringelse af støttemodtagerens produktionskapacitet.
  - Afhændelse af aktiver.
  - Tilsagn fra støttemodtageren om at undgå afskærmning (f.eks. garanteret adgang til netværk eller andre vigtige faciliteter), hvis der kan sikres den nødvendige overvågning.
  - Tilsagn fra medlemsstaterne om at åbne markeder, f.eks. liberaliseringsforanstaltninger, lettelse af tekniske og ikke-tekniske hindringer.

- Åben licenspolitik vedrørende intellektuelle ejendomsrettigheder/standarder.

Bilag I

Liste med eksempler på sager, hvor afvejningstesten er blevet anvendt

FUI

- N 602 / 2007 – Støtte fra AII til programmet MaXSSIMM, beslutning af 20.05.2008, den offentlige udgave foreligger endnu ikke
- N 469 / 2007 – Støtte fra Agence de l'innovation industrielle til programmet «QUAERO», beslutning af 11.03.2008, den offentlige udgave foreligger endnu ikke
- N 447 / 2007 - TURBOMECA (groupe SAFRAN), EUT C 94 af 16.04.2008
- N 435 / 2007 – Støtte fra Agence de l'innovation industrielle til programmet «MINImage», 30.01.2008
- N 349 / 2007 – Støtte fra Agence de l'innovation industrielle til PMII OSIRIS, EUT C 304 af 15.12.2007
- N 195 / 2007 - Rolls-Royce Deutschland Ltd. & Co. KG - EUT C 118 af 15.15.2008
- N 185 / 2007 – Støtte fra Agence de l'innovation industrielle til programmet «NANOSMART», EUT C 284 af 27.11.2007
- N 112 / 2007 - THESEUS, EUT C 227 af 27.09.2007
- N 89 / 2007 – Støtte fra Agence de l'innovation industrielle til PMII HOMES, EUT C 275 af 16.11.2007
- N 887 / 2006 - Projet Bernin 2010, EUT C 200 af 28.08.2007
- N 854 / 2006 – Støtte fra Agence de l'innovation industrielle til programmet til fremme af industriel innovation, EUT C 182 af 04.08.2007
- N 708 / 2006 – Støtte fra Agence de l'innovation industrielle til programmet «BioHub», EUT C 67 af 23.03.2007
- N 674 / 2006 – Støtte fra Agence de l'innovation industrielle til projektet NeoVal, EUT C 120 af 31.05.2007

Uddannelse

- C 18 / 2007 - DHL Leipzig Halle, EUT C 213 af 12.09.2007
- C 35 / 2007 – Statsstøtte til Volvo Cars Gent, EUT C 265 af 7.11.2007
- C 23 / 2007 - Vauxhall - Ellesmere port, EUT C 243 af 17.10.2007
- N 541 / 2006 – Uddannelsesstøtte til Fiat Auto, EUT C 220 af 20.09.2007

- C 14 / 2006 – General Motors Antwerpen, EUT C 210 af 1.09.2006

Radio- og tv-spredning

- C 25/2004 - DVB-T Berlin-Brandenburg, EUT L 200 af 22.07.2006

Bredbånd

- N 570 / 2007 – Bredbånd i landområder i Baden-Württemberg, EUT C 282 af 24.11.2007
- N 117 / 2005 - Bredbåndskontrakter – Skotland, EUT C 204 af 26.08.2006
- N 473 / 2007 – Bredbåndstilslutning Alto Adigo, EUT C 289 af 01.12.2007
- N 475 / 2007 - National bredbåndsordning – Irland, EUT C 282 af 24.11.2007
- N 118 / 2006 – Udvikling af bredbåndsnet i landområder, EUT C 296 af 06.12.2006
- N 284 / 2005 – Regionalt bredbåndsprogram: Metropolitan Area Networks ("MANs"), EUT C 207 af 30.08.2008

Risikovillig kapital

- N 521 / 2007 - Cluster Fund 'Start-up!'. Risikokapitalordning. Tyskland (Bayern), EUT C 100 af 22.04.2008
- N 287 / 2007 – Støtteordning til virksomhedsfremme (BES) og startkapital (SCS), EUT C 238 af 10.10.2007
- N 263 / 2007 - Teknologifond TGFS, Sachsen, Tyskland, EUT C 93 af 15.04.2008
- N 330 / 2006 - Berlin Kapital Fonds, EUT C 67 af 23.03.2007
- N 599 / 2005 – Støtte til oprettelse af startkapitalfonde, EUT C 240 af 05.10.2006

Andet

- N 581 / 2007 – Støtteordning for nedsat socialsikringsbidrag i visse servicesektorer, EUT C 59 af 04.03.2008

Liste med eksempler på regionalstøttesager, hvor der er foretaget en markedsafgrænsning

- N 767 / 2007 - LIP - RO - Ford Craiova, EUT C 248 af 30.04.2008
- N 582 / 2007 - LIP - DE - Propapier PM 2 KG, EUT C 131 af 29.05.2008
- N 907 / 2006 - MSF 2002- Matrai Eromu, EUT C 227 af 27.09.2007

- N 900 / 2006 - MSF 2002 - CELBI , EUT C 271 af 14.11.2007
- N 899 / 2006 - MSF 2002- Artensa, EUT C 227 af 27.09.2007
- N 898 / 2006 - MSF 2002 - Repsol Polimeros, EUT C 220 af 20.09.2007
- N 872 / 2006 - MSF 2002 - Qimonda, 30.01.2008, den offentlige version foreligger endnu ikke
- N 863 / 2006 - MSF 2002 - Avancis, EUT C 227 af 27.09.2007
- N 850 / 2006 - MSF 2002 - Q-Cells, EUT C 270 af 13.11.2007
- N 810 / 2006 - AMD, Dresden, MSF 2002, EUT C 246 af 20.10.2007
- N 564 / 2006 - MSF-2002-PT about the Future - Empresa productora de Papel S.A. EUT C 291 af 05.12.2007
- N 549 / 2006 - MSF-2002-IT Atlantica Invest AG, EUT C 213 af 12.09.2007
- N 409 / 2006 - MSF-2002-DE HighSi GmbH, EUT C 77 af 05.04.2007
- N 17 / 2006 - First Solar (MSF), EUT C 259 af 27.10.2006